

شنبه‌های چالشی روزنامه صبا،
تریونی آزاد برای اهالی فرهنگ و هنر

تئاتر فجر در معرفی تئاتر ایران به جهان موفق بوده است؟

افتتاحیه چهل و دومین جشنواره تئاتر فجر ساعت ۱۸ و سی دقیقه فردا یکشنبه اول بهمن ماه همزمان با آغاز به کار بخش صحنه‌ای این دوره از جشنواره در تالار دکتر ناظرزاده کرمانی

بهناز وفایی وحدت
پرونده

تماشاخانه ایرانشهر برگزار می‌شود. به همین بهانه در تحریریه روزنامه صبا تصمیم گرفتیم در چالش این هفته، بخش بین‌الملل مهم‌ترین رویداد تئاتری کشور را با سوالی مورد بررسی کوتاهی قرار دهیم تا پلی برای انتقال نقطه نظرات هنرمندان به مسئولان در جهت رشد و اعتلای فرهنگ و هنر کشور باشیم. نکاتی مانند تأثیر تحریم‌ها، عدم حمایت مادی و معنوی مسئولین از تئاتر در طول سال و نبود سیاست‌گذاری‌های مستمر بین‌المللی به عنوان مهم‌ترین نکات مطرح شده در این چالش است که توسط هنرمندان عرصه تئاتر مورد بررسی قرار گرفته است.

رحمت‌امینی:

هر آمدی یک رفتی دارد، این بزرگترین حسن
جشنواره است

بله یک دوره‌هایی موفق شد این کار را انجام بدهد. اما کم شدن ارتباطات بین‌المللی با کارگردانان و کشورهای صاحب نام در زمینه تئاتر که بنا بر علل مختلفی که بخشی از آن به عدم روابط و ارتباطات هنری موثری که قبلاً مثلاً در دهه ۷۰ و ۸۰ داشتیم و ورود افرادی خارج از جهان تئاتر به این عرصه در بخش مدیریت این روند را تغییر داد. من دبیر دوره سی‌ام جشنواره تئاتر فجر بودم و در آن دوره آثار زیادی از کشورهای مختلف به جشنواره فجر آمد و قاعدتاً زمانی که این آثار به جشنواره فجر راه پیدا می‌کردند خود آن کارگردانان آثاری از تئاتر ایران می‌دیدند و کارهایی مسلماً توجه‌شان را جلب می‌کرد. هر آمدی یک رفتی دارد و این یکی از حسن‌های جشنواره است. به هر حال این همان آمد و رفتی بود که باید بین تئاتر ایران و تئاتر جهان برقرار می‌شد اما در این چند دوره اخیر اینگونه نبوده و بحث‌های زیادی هم در آن دخیل است، مثل بحث‌های اقتصادی چرا که کار تئاتر یک اجرای زنده است و به مانند فیلم نیست که شما بتوانید یک کپی از آن را در هر جایی از دنیا که بخواهید روی پرده ببینید. تئاتر یک پدیده زنده است و گروه تئاتری باید به صورت زنده در محل اجرا حضور داشته باشد و این هزینه‌هایی مثل رفت و برگشت، هتل و ... را شامل می‌شود که باعث شد ما آن داد و دهش‌های یک دهه یا دو دهه قبل را نداشته باشیم. شما می‌توانید همزمان با کارکنان جهانی یک فیلم سینمایی از طریق پلتفرم‌ها یا فضای مجازی به آن فیلم دسترسی پیدا کنید اما هرگز در تئاتر چنین امکانی وجود ندارد و هرگز کیفیت کامل یک اجرای زنده را با بهترین فیلمبرداری هم نمی‌توان منتقل کرد و نمی‌توان این داد و دهش و لذت را جایگزین یک اجرای زنده کرد. وقتی این ویژگی را از تئاتر بگیریم آن تأثیری که باید از دست می‌رود. مثلاً ما در جشنواره‌های تئاتر خارجی شرکت می‌کنیم و این نوعی از آموزش است منتها طبیعتاً عده زیادی از فعالان عرصه تئاتر نمی‌توانند در این رویدادها شرکت کنند پس راه درستش این بود که تئاتر از کشورهای دیگر به جشنواره‌های ایران بیاید و هنرمندان ایرانی بتوانند با جدیدترین متدهای تئاتری، تکنیک‌ها و سبک‌های اجرایی آشنا شوند و این اتفاق در گذشته در جشنواره فجر می‌افتاد. وقتی این از تئاتر گرفته می‌شود آن فرایند تأثیر و تأثر که گروه‌های تئاتری نسبت

به یکدیگر دارند از بین می‌رود. حال جای شکرش باقی است که یک سری از گروه‌ها خودشان با ارتباطاتی که با جشنواره‌ها برقرار می‌کنند به جشنواره‌های خارجی می‌روند. مثلاً خود من چند ماه پیش با کاری به نام «گردآوری» با موضوع نمایش‌های شرقی در جشنواره تئاتر روسیه شرکت کردم، آنها اثر من را دیدند و من هم در مدتی که آنجا بودم چند اثر نمایشی دیدم. مسلماً آنها از من ایده‌هایی گرفته‌اند و من هم از آنها، وقتی که این داد و دهش کم می‌شود یا از بین می‌رود جریان تئاتر دچار مشکل می‌شود. مثلاً سال گذشته فقط چند کشور همسایه که تئاتر مادر در سطح بهتری از آنهاست به جشنواره فجر آمدند. آنها واقعاً چه چیزی می‌توانند به داشته‌های ما اضافه کنند! ما باید از جایی که تئاتر در جه یک است و معیار و متر قابل قبولی دارد مانند آلمان، فرانسه، حتی آمریکا گروه‌هایی را دعوت کنیم تا در این جشنواره شرکت کنند و بچه‌های تئاتری مادر کنار تماشاگران علاقه‌مند آثار را ببینند و تحت آموزش و تأثیر غیر مستقیم قرار بگیرند.

مهرداد کوروش‌نیا:

موافق نگاه سپاه با سفید نیستیم باید بررسی شود

من می‌توانم بگویم که عملکرد جشنواره در این بخش خیلی ضعیف بوده که این بیشتر به دلیل نوع روابط بین‌المللی است. برای این کار باید بخش بین‌الملل مان بسیار فعال باشد و برای فعال بودن آن نیاز به دو مسئله است اول کیفیت و اعتباری که جشنواره ایجاد می‌کند و به واسطه این اعتبار از کشورهای مختلف گروه‌هایی در این جشنواره حضور پیدا می‌کنند و دوم بودجه و امکاناتی است که شما در ابتدای امر وقتی می‌خواهید یک جشنواره را به تبدیل به جشنواره بین‌المللی کنید و گروه‌های مطرح را به کشور دعوت کنید به آن نیاز خواهید داشت و این بودجه به مسئله دیگر استمرار حفظ برند است. وقتی در مارکتینگ مسئله برندسازی را دنبال می‌کنید می‌بینید که برند شدن کار سختی نیست و این حفظ برند است که کار سختی است. دوره‌هایی مثل دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰ این برندسازی اتفاق می‌افتاد. در آن دوره هم شرایط اقتصادی بهتر بود و هم از گروه‌های سرشناس دنیا برای این جشنواره دعوت می‌شد. اما از آنجایی که این مسئله استمرار نداشت به مرور اعتبار این برند پایین آمد. آسبایی که به جهت نبود این مراد به بین‌المللی بر تئاتر ما وارد می‌شود را باید در دو ساحت بررسی کنیم. ساحت اول این پرسش

بنیادی را بپرسیم که آیا برگزاری جشنواره فجر خوب است یا نه؟ یعنی ماهیت برگزاری این جشنواره ولو به شکل ملی، من می‌گویم بسیار خوب است برای اینکه این جشنواره مثل یک شوک و تشویق است برای اینکه در یک دوره تماشاگران جذب شوند و جوان‌ها و به عبارتی نیروهای تازه نفس و کشف نشده توسط این جشنواره پرزنت یا معرفی شوند. در قیاسی با جشنواره فیلم فجر می‌بینید که ما هشتاد درصد استعدادهای جوان عرصه فیلم را در جشنواره فیلم فجر کشف می‌کنیم. ماهیت جشنواره پرزنت کردن هنرمندان و آثار آنهاست پس ماهیت برگزاری جشنواره ملی فجر بسیار مفید است. بسیاری از تئاتری‌های شاخص ما از کانال‌های همین جشنواره معرفی و تشویق شدند. این جشنواره همانطور که از نامش پیداست یک سرمونی و جشن است که گروه‌ها به رقابت می‌پردازند و در نهایت جوایزی دریافت می‌کنند و شور و وجد را وارد دنیای تئاتر ما می‌کند.

حال آنکه آیا می‌تواند بهتر برگزار شود من می‌گویم بله، آیا آسیب‌هایی وجود دارد باز هم جوابم بله است. در بخش بین‌الملل مشکلاتی وجود دارد که فقط مربوط به بحث اقتصادی نیست. در مقطعی مسائل سیاسی، ژئوپلیتیک و مسائل مختلفی از این دست که همه به آن آگاهی داریم نیز موثر است. مثلاً در یک دوره‌ای تحریم می‌شود و گروه‌ها می‌گویند که ما به ایران نمی‌آییم. وضعیت منطقه خطرناک است یا مثلاً در سوریه جنگ است و خطر دارد ولی در اینکه ما در زمینه‌های کوتاهی داریم شکی نیست و من اصلاً موافق سپاه و سفید نگاه کردن نیستیم باید همه و جوه آن بررسی شود. مسلماً ما از تئاتر روز دنیا به خصوص در جهت فرم و شکل کمی عقب‌تر خواهیم بود اگر خودمان را آپدیت نکنیم.

به عنوان نمونه کتاب‌هایی که در حوزه نمایش انتشار یافته در این چند سال که به تئوری‌های اجرایی تئاتر می‌پردازد وقتی آنها را مطالعه می‌کنیم می‌بینیم ما با بسیاری از شیوه‌های اجرایی تئاتر، بیگانه، غریبه و یا دور هستیم. برخی از دوستان و اساتید از طریق یوتیوب یا رفتن به جشنواره‌ها چیزی را می‌بینند و صرفاً در همین حد می‌ماند که یک کپی و شکلی از آن را اجرا کنند. ولی اگر هنرمندان ما از ۳۳ استان این امکان را داشته باشند که با دعوت گروه‌های خوب از اتفاقات ویژه‌ای که در دنیا می‌افتاد بخصوص اتفاق‌های خلاق و نو مطلع شوند و با شکل‌ها و تئوری‌های اجرایی بیشتر آشنا شوند همه این‌ها می‌تواند برای جریان تئاتری کشور کمک کننده باشد.